

Den lilla

Fritänkaren

alternativ oberoende kulturtidskrift
för mest litteratur, musik och film.

Nr. 48 Sommaren 1996.

Fjärde årgångens nummer 9.

Redaktör och producent: Christian Lanciai

Innehåll i detta nummer :

Shakespeares identitet avslöjad?	2
Haveri i Hertonäs	6
Intressant situation i Israel	8
Intervju med Dalai Lama	9
Nackdelar med Prozac	9
Wagners mystiska upphov	9
Två tegelstenar om kung Arthur (<i>T.H.White</i> och <i>M. Bradley</i>)	11
Filmer (bl.a. Richard III och "Krigarens själ")	12
Krisresan, del 10 : <i>Avslutning</i>	13
Nya Himalayaturer, del 7 : <i>Naini Tal</i>	16
Tibet-dramatik	17
GSS:s våravslutning	20

Detta nummer domineras av artiklarna om Shakespeare och Wagner,
men även Tibet-problematiken är aktningsvärd.

Tyvärr börjar Hugos heroiska tjänstgöring lida mot sitt slut, han får allt svårare att skriva bokstaven "I", och det är ännu osäkert om vi kan bota denna hans arbetsskada. Möjligen blir det därför från nästa nummer vår 286-a "Bruno" som får rycka in i stället. Givetvis kommer dock Hugo att ges alla chanser innan han definitivt pensioneras.

Fritänkaren beräknas dock fortfarande utkomma med omkring 12 nummer årligen på budgetbasis i anspråkslös form utan annonser och fortfarande utan lay-out.

Redaktionsslut i detta nummer: 30.6.1996.

Copyright (c) Letnany-förlaget

Detta är Letnany-förlagets åttonde publikation.

Shakespeares identitet avslöjad?

Egentligen var den som öppnade frågan professor Abel Lefranc (1863-1952), en av Frankrikes främsta inom litteraturvetenskapen, som i en bok kallad "Bakom Shakespeares mask" efter ett livsverk av seriösa forskningar lanserade en ny teori om den verkliga mannen bakom namnet William Shakespeare. Hans namn var minsann William, men efternamnet var ett helt annat än det i England som Olsson och Eriksson i Sverige då lika vanliga namnet Shakespeare (även Shakspeare, Shagsbeard, Shaxpier, etc). Man kommer ju inte ifrån, att skådespelaren William Shakespeare från Stratford, som bara var en enkel ofrälse, som nödgades gifta sig med en åtta år äldre fru för att han gjort henne med barn, som flydde från henne till London för att inleda sin teaterkarriär som hästvaktare utanför teatern, som aldrig lämnade England och som tidigt drog sig tillbaka för att dö bara 51-årig, efter att ha testamenterat bara sin nästbästa säng till sitt gamla rivjärn till änka, är svår att sätta i samband med 36 högtravande skådespel som genomgående vittnar om högadlig förtrogenhet med kungar och hertigar, internationell beresthet och expertkunskap om förhållanden till sjöss, i krig och i så fjärran länder som Turkiet (Bosporen), Danmark (Kronborgs slott), Italien, Grekland och Orienten. Med sitt pionjärarbete 1918 inledde professor Abel Lefranc en lavin av nya spekulationer om vem den verkliga William Shakespeare kunde ha varit, men de flesta av dessa spekulationer ledde i regel bara fram till, att eftersom Shakespeare inte kunnat vara Edmund Spenser, inte Francis Bacon, inte Christopher Marlowe, inte Thomas Kyd eller en hel drös av andra berömliga elisabetanska kandidater, så förblev det ändå troligast att William Shakespeare helt enkelt hade varit William Shakespeare. Väldigt få tog därmed fasta på professor Abel Lefrancs intressanta vinkar, men några få gjorde det. Det var framför allt A.W.Titherley 1952 i "Shakespeares identitet" och Carl O. Nordling i "Hamlets hemlighet" från 1995.

Dessa har arbetat vidare på professor Abel Lefrancs teorier och styrkt dem. Dessa går ut på, att den som skrev under Shakespeares namn var ingen mindre än William Stanley, den sjätte earlen av Derby, ättling till Henrik VIII:s romantiska lillasyster Mary Tudor, med både Anne Boleyn, drottning Elisabet, Maria Stuart och kung James I som kusiner i olika led. Han var alltså närbesläktad med det engelska kungahuset och kunde själv ha blivit kung efter Elisabet, om han hade velat. Men han skrev "Hamlet" i stället, som var hans förklaring varför.

Carl O. Nordling från Borgå styrker dessa teorier med ett överväldigande övertygande indiciematerial. Till de tyngsta argumenten hör pseudonymen Shakespeares språkbruk, som i sina dialektala ingredienser är övervägande nordengelskt från trakterna Derbyshire, Yorkshire och Lancastershire, William Stanleys hemtrakter, som William Shakespeare aldrig kom i närheten av. Talrika pjäser vittnar om internationell expertkunskap utomlands, som William Stanley måste ha omfattat genom sina vidlyftiga resor, medan Stratfordskådespelaren aldrig kom utanför sitt hemlands dörr. Scener i "Hamlet" vittnar om intim kunskap om förhållanden vid kung Fredrik II:s hov på Kronborgs slott (invigt 1585) där William Stanley vistades, då han troligen skrev den tyska "Ur-Hamlet" som uppfördes vid invigningen med honom själv troligen i en av rollerna, den diletantiska pjäs på dålig skoltyska ur vilken senare de engelska versionerna utvecklades. Dessa är bara några argumentexempel.

Denna tes öppnar emellertid en hel värld av nya intressanta frågor, av vilka alla måste röra sig kring frågan vem denne märklige excentriske högaristokrat, som hellre skrev pjäser än tog hand om den engelska kronan, i så fall egentligen var. Mysteriet William Shakespeare blir därmed större och mera oöverskådligt och outransakligt än någonsin.

Vår enda vägledning är egentligen de få bristfälliga fakta vi har om William Stanleys liv samt William Shakespeares 36 fullbordade pjäser. Av dessa två källor framstår den senare som den mera upplysande.

Man kan ju numera med ganska stor säkerhet fastställa den kronologiska ordningen på Shakespearepjäserna. Till de första hör de passionerade krönikespelen om engelsk medeltidshistoria - Lancastersviterna - som vittnar om ett glödande historiskt intresse och ett djupt engagemang i just huset Lancasters sak, som William Stanley själv tillhörde. Ett brinnande intresse i italienska förhållanden och dess mentalitet kommer fram i de tidiga italienska komedierna och framför allt i tragedin "Romeo och Julia". Den rasande dramaproduktionen fram till år 1600 skriker i pjäs efter pjäs om hur roligt författaren tyckte det var att frossa i ständigt mer vidlyftig och högre utvecklad dramatik. Så kommer med ens Hamletkrisen som en oförneklig höjdpunkt. Plötsligt bryter politiken in på scenen med förkrossande allvar. "Hamlet" är ingenting annat än ett djupt uttryck för en helt självupplevd politisk kris - Hamlet som kunde ha blivit den bästa av kungar är författaren själv, vars samvete tvingar honom att avstå från politiken med all dess makt på grund av dess inneboende rutenhet. Carl O. Nordling träffar huvudet på spiken när han beskriver hur pjäsen "Hamlet" användes av författaren psykologiskt mot kungarna James I (vars moder själv gift om sig med sin makes mördare) och Danmarks Fredrik II, förebilden till pjäsens kung Claudius, som skjuter kanonsalut till sitt skrålande, vilket var just vad danske kungen gjorde. Höjdpunkten av snillrikheten i "Hamlet" är när huvudpersonen använder en pjäs för att störa kungarnas samvete - vilket var just vad William Stanley gjorde.

Sedan blir pjäserna gradvis mer ödsliga och resignerade - de stora tragedierna följer med kung Learns omåttliga bitterhet och Macbeths brottsliga maktställning som tvingar honom till ständigt värre brott. Resignationen kulminerar med de sista melankoliska sagospelen, där Prospero i "Stormen" till slut avlägger sin magiska kapp och slänger alla sina böcker i havet.

Här uppstår den största frågan - om det verkligen var William Stanley som skrev all denna suveräna dramatik, varför slutade han då så plötsligt och så tidigt? Han var född i januari 1561 och alltså bara strax över 50 år när han slutade skriva. Han levde i ytterligare 30 år, och ingen vet något om dessa 30 år. Kom han i onåd hos sin kunglige kusin? Förbjöds han skriva fler kontroversiella mot etablissemangets kritiska pjäser?

Helhetsbilden blir därmed ganska melankolisk och ödslig. Vi ser en ung briljant begåvning av kungligt blod strunta i samhälle, blod och anor för att i stället passionerat ägna sig åt teatern under rigoröst iakttagen pseudonym - hade hans verkliga namn kommit ut som författarens hade det varit en oerhörd och oförlätlig skandal - kungliga personer fick bara inte skriva pjäser som "Titus Andronicus" och "Richard III". Som den bästa av skådespelare höll han masken - och kunde därmed fortsätta skriva pjäser. Men efter "Hamlet" börjar ålderdomen infinna sig med förfärande verkan. Man märker tydligt att författaren tycker det är mindre och mindre roligt att skriva pjäser, och alltfler blir ofullbordade, som "Timon av Athen", "Perikles" och "Henrik VIII", som fullbordas av andra.

Till slut återstår bara en sak för författaren - att fortsätta hålla skådespelarmasken på med att hålla på sin anonymitet - den avslöjas aldrig.

Och är det en slump att England stänger alla sina teaterscener i september 1642, samma månad som William Stanley, den sjätte earlen av Derby, avlider? Teatern i England går därmed i graven för att ersättas med de trista glädjedödande puritanernas inbördeskrig och en blodig uppgörelse med monarkin - den politiska verklighetens skådespel slår ut och stänger teatern.

Vad som mest övertygar mig om att earlen William Stanley är författaren bakom Shakespeares verk är den genomgående ädla kvaliteten i alla Shakespeares verk - det

har aldrig funnits en ädlare författare. Jag har ofta undrat: "Om Shakespeare skrev alla dessa verk och hade en sådan framgång - varför blev han då aldrig adlad?" Ingenting är så rojalistiskt som Shakespeares pjäser, hur bittra uppgörelser med maktmissbruk de än innehåller. Shakespeares krönikespel är den brittiska monarkins saks själva hjärtpunkt. Därför framstår det som egentligen ganska självklart att de skrevs av en person väl förankrad i kungahuset. Allt detta är egentligen helt oförenligt med en enkel borgares son i småstaden Stratford, en håla på landet, som han flydde från för att göra sin största lycka i London som spekulant i fastighetsaffärer. Det går inte ihop med den internationalistiska Europakonnässören med så stor partiskhet för det brittiska kungahuset och allt ädelt blod i England.

Svårast att vinna för denna "Derby-teori" blir då givetvis republikanska nationer med USA i spetsen. Riktiga republikaner kommer aldrig att kunna tolerera att William Shakespeare *inte* var en vanlig uppkomling från landet. Och att han i stället skulle ha varit av hög adlig börd skulle då helt enkelt rakt inte gå an.

Det skulle bli mycket svårt för vanliga enkla människor att begripa sig på denne kunglige självutplånare, som i själva verket är en demokrat så ut i fingerspetsarna, att han offerar sina kungliga och politiska möjligheter bara för att få presentera sanningen därom på teatern i stället - och ge äran därför åt skådespelarna.

Emellertid fattas det viktiga pusselbitar i pusslet, och den absolut viktigaste är: om det nu en gång var så att William Stanley av Derby var författaren bakom William Shakespeares namn, varför slutade han då skriva samtidigt som skådespelaren William Shakespeare drog sig tillbaka?

Det troligaste svaret på den frågan är att William Stanley och William Shakespeare hade någon sorts överenskommelse och kanske till och med partnerskap. Det var ju William Stanley som sponsrade Shakespeares teatersällskap och som i stort sett betalade allt för dem. I gengäld kan hans villkor ha varit, att de satte upp hans pjäser under förutsättning att han fick gömma sig bakom Shakespeares namn och därmed försäkrades om sitt inkognito. När Shakespeare plötsligt drog sig tillbaka efter Globes teaterbrand 1613 fann sig kanske William Stanley plötsligt stå utan skrivartpartner och fann det kanske svårt om inte omöjligt att undvika att bli avslöjad om han fortsatte skriva för teatern när Shakespeare var borta. Detta är den troligaste förklaringen. Som boren högaristokrat var earl Derby fåfång nog att inte riskera sitt anseende och sin ställning som kungahusets kusin utan föredrog då hellre att William Shakespeare fick behålla äran för hans verk i 300 år - lika länge som det brittiska imperiet varade.

Nästa stora problem att snubbla över i argumenteringen är de Shakespeareska sonetterna. Detta verk är diktarens mest personliga och intima och det enda med någon självuppriktighet. Emellertid handlar alla sonetterna bara om kärlek och kärleksförhållanden till två personer - en ung vacker man och en mörk dam. Sonetterna spreds privat under Shakespeares levnad och förekom alltså bara intimt. De är tillägnade enligt typisk Shakespearesk mystifiering en viss mr "W.H." som har satt myror i huvudet på alla forskare i 370 år och gör det alltjämt. Den vanligaste teorin har varit att mr W.H. var lord Henry Wriothesley av Southampton, en av den yngre Shakespeares främsta gynnare, en extravagant ung man med mycket långt hår, som skulle kunna vara det manliga föremålet för sonetterna.

På denna stöttesten tycks hela Derbyteorin kollapsa. Hur skulle väl någon annan än författaren själv sprida dessa ytterst intima dikter, som bara spreds bland Shakespeares närmaste vänner? Språket är det samma som i romanerna men ännu vackrare, mera intimt och personligt, mera tillspetsat och stundom till och med mera ambitiöst.

Vad har Derbyanhängarna att sätta mot detta? Jo, helt enkelt att mr W.H. skulle ha varit William Shakespeare, som earlen av Derby älskade. William Stanley gifte sig först 1595 vid 34 års ålder då troligen redan de flesta av de Shakespeareska fristående

dikterna var skrivna. Längre fram blir även sonetternas ton mera resignerad som om den började ledsna, liksom i tragedierna, och de sista två sonetterna skildrar hur kärleken dör, liksom tydligen hela den unika Shakespeareinspirationen gör efter en intensiv produktion under 25 år utan motstycke.

William Stanleys äktenskap synes ha varit stadgat och konventionellt med tre söner. Stanley kan ha skrivit sonetterna till Shakespeare, liksom Shakespeare kan ha skrivit dem till Wriothesley. Initialerna "W.H." stämmer bättre med Henry Wriothesley än med William Shakespeare, men här är gränserna för trolighetsfaktorn ytterst diffusa.

Emellertid finns två dikter bevarade av William Stanley som definitivt är skrivna av jarlen själv och ingen annan. Det är två poetiska gravskrifter från omkring 1632 över avlidna familjemedlemmar, däribland William Stanleys andre son, som dog 25-årig. Den ena gravskriften har nästan alltid tillskrivits Shakespeare medan den andra tydligt är av samma författare. Kyrkorna är the Chelsea Old Church samt kyrkan i Tong. Dessa båda gravskrifter kan utgöra earlens av Derby enda lapsus linguae, det enda tillfälle då han tappade masken och omedvetet avslöjade sig som mannen bakom William Shakespeares diktning. Shakespeare själv var ju död sedan 16 år när de Shakespeareska epitaferna skrevs, som inte kan ha skrivits tidigare, då de gravlagda personerna inte dog tidigare, varför motivet att skriva dessa gravdikter inte heller kan ha funnits tidigare.

Summering. Det kan inte bevisas att Shakespeare inte var den som skrev Shakespeares verk. Det kan heller inte bevisas att det var William Stanley som gjorde det. Det kan heller inte bevisas att det var Edmund Spenser, Christopher Marlowe, Francis Bacon, Ben Jonson, Thomas Kyd eller någon annan elisabetan som gjorde det, även om det är det minst troliga av allt att någon eller några av dessa skulle ha gjort det. Vi kan bara som argument använda vad som är troligt. Det är lika litet troligt att Shakespeare skrev alla dessa verk ensam som att Stanley gjorde det ensam. Vi slipper inte den högst troliga möjligheten att de i viss mån gjorde det gemensamt, liksom senare Alexandre Dumas-Auguste Picquart, bröderna Goncourt, Erckmann-Chatrian, Nordhoff och Hall och andra berömda samarbetande författare. Troligt är då att språket är William Stanleys medan många sceniska effekter troligen kan vara Shakespeares egna, då Shakespeare som skådespelare och regissör hade mer erfarenhet av rent praktiska detaljer i scenframföranden än Stanley som enbart åskådare och (troligen) drömmare. Vad som gör det mycket troligt att Stanley var diktaren och att Shakespeare var teknikern är det faktum, att Shakespeare arbetade i princip året runt på scenen och egentligen bara kan ha haft tid att dikta på sommaren, medan Stanley hade all tid i världen som oberoende och rik friherre. Vad som mest talar för detta partnerskap är att det de facto brast när Shakespeare lämnade scenen och att ingendera kunde fortsätta ensam. Ett annat starkt argument för att William Stanley är diktaren av de båda är hans något högre ålder - det är nästan omöjligt att tänka sig att Shakespeare kan ha skrivit Lancastersviterna, "Romeo och Julia" och andra tidiga mästerverk i tidig 20-årsålder, medan Stanley, som redan då haft en hög utbildning och rest mycket, mera troligt kan ha gjort det. Shakespeares fantasi kan ha uppsnappat mycket av Stanleys högre internationella kunskaper och erfarenheter och använt dem för sina egna ändamål, exempelvis för att ge "Othello" lokalfärg. Men Shakespeare kan aldrig ha skrivit den första version av "Hamlet" på engelskinfluerad tyska som uppfördes vid invigningen av Kronborgs slott i Helsingör 1585. Detta var i stället troligen det första i en lång rad av dramer utan offentliggjort författarnamn av den teaterbesatte earlen av Derby, vars titel och ställning förbjöd honom att ägna sig däråt, vilket troligen just därför sporrade honom desto mer att göra det i största hemlighet, vilken sporre bara bestod så länge han kunde göra det i hemlighet.

Vi utesluter alltså varken Stratfordteorin eller Derbyteorin utan föreslår en kompromiss som inkluderar båda som oumbärliga för dramernas tillkomst med dock en dominerande pennföreläsning hos jarlen av Derby.

Detta kommer naturligtvis att göra alla trogna Shakespeare-fans, som årligen i tiotusentals vallfärdsparter till Stratford, alldeles förtvivlade. Men sanningen tar inte hänsyn till sådant. Vad vi här mest är intresserade av är att medverka till att sanningen kläms fram. William Shakespeare kan inte bevisas vara diktaren. Om William Stanley var diktaren, så må det bevisas.

Litteratur:

Abel Lefranc: "Sous le masque de William Shakespeare", Paris 1918.

A.W.Titherley: "Shakespeare's Identity", Winchester 1952.

Carl O. Nordling: "Hamlets hemlighet", Faktainformation A-Z, 1995.

Haveri i Hertonäs

Hela våren havererade. Efter hemkomsten från den idealiska resan i Indien-Nepal i november tåldes de svenska bacillerna så dåligt, att man kreperade nästan genast nästan totalt. Nachspielet till dessa kopparslagare var en mykoplasma-infektion, som gjorde en mer än utslagen i hela februari. Sedan kom våren av sig emedan vårresan kom av sig, då levnadsomständigheterna hopplöst trasslade till sig genom olika turer med en ordbehandlare, som aldrig begav sig, och ett Tibetprojekt, som tills vidare bara förpliktade till vakthållning 24 timmar om dygnet vid telefonen inför plötsliga privatsamtal från Lhasa - utan att begiva sig vidare, på grund av, som sagt var, diverse turer. Följaktligen satt man inne hela våren utan att kunna hämta våren i vanlig vårordning vid medelhavet, varför det knappast blev någon vår heller. Till och med Valborg kom av sig i år.

Så blev det då äntligen sommar efter en snöig maj, så att man åtminstone kunde bege sig till Finland. Det hör ju till programmet, att när Saharahettan blir alltför outhärdlig i Sverige, så är Finland alltid öppet för dem som inte vill fara till Grönland, ty även Finland kan ju erbjuda den turistattraktionen att det snöar vid midsommar.

Efter att ha suttit inne hela våren tog man alltså tillfället i akt och utnyttjade sin frihet. Man kom så långt som till Hertonäs. Där bröt cykeln samman.

Nu är just Hertonäs inte världens bästa ställe att genomföra ett cykel-sammanbrott vid. Det ligger en mil öster om Helsingfors och är en konventionell förstad utan cykelverkstäder. Och där talas bara finska.

Man var ju ändå intresserad av att inte ge upp ett så optimistiskt semesterförsök så tidigt, så man beslöt sig för att åtgärda situationen, och när detta inte gick, att uppsöka en cykelverkstad, även fast en sådan inte fanns.

Man hade ju ändå transporterat cykeln ända från Göteborg. Där hade den emellertid vägrat att låta sig skickas iväg per tåg, varför den kom fram till Stockholm först efter tre dagar, efter uppringning och påminnelse till Göteborg från Stockholm, varpå gubbarna på resegodsexpeditionen i Göteborg plötsligt upptäckte att de hade glömt att skicka den. Nu vet vi att det var cykeln som inte ville det - och det av högst välgrundade skäl.

Så fort den rullade ut från båten vid Skatudden märkte jag att den inte var riktigt kry. Luften sipprade ut ur hennes mest vitala delar, närmare bestämt bakringen. Det var bara att börja pumpa.

Emellertid var även pumpen snart ganska trött, och bortom Hertonäs var all luft definitivt gången ur både cykeln och pumpen. Så det var dags att börja undersöka och eventuellt åtgärda eventuella punkteringar.

En punktering påträffades genast. Men vid påträffandet av denna påträffades även en mängd andra fasor. Bakringen visade sig vara fullständigt utsliten. Innerslangen likaså. Den var närmast förhistorisk: röd och nästan genomskinlig. Emellertid var det inte läge nu för att tänka på byte av ytterring och innerslang, utan man nöjde sig med att åtgärda punkteringen. När denna var åtgärdad med därtill hörande helt nedsvärtade händer, så att man inte ens kunde torka svetten ur pannan utan att riskera att utseendemässigt omedelbart förvandlas till en Kongoneger, men så att cykeln åtminstone var hel och hållen igen, pyste luften ur bakdäcket med fördubblad hastighet mot tidigare. Det var bara att göra om alltsammans. Då infann sig följande fasa: det fanns bara en punkteringslapp kvar i bagaget.

Denna användes för den nya punktering som plötsligt öppnat sig i den förhistoriska sedan länge utslitna slangen, varpå man satte ihop cykeln igen och visade sig dubbelt så svart som förut. Därtill kom det av vinden tillrufsade håret, som, om man strukit det rätt igen, omedelbart hade förvandlats till ett svart smetigt trassel av smutsig smörjolja och däri inkletad smuts, så man lät sig vara rufsig.

Efter den andra punkteringslagningen med den sista punkteringslappen visade sig luften pysa ur ringen med dubbelt så stor hastighet som tidigare.

Man gick då in på macken för att plåstra om resignationen med att åtminstone tvaga sig ren. Badrummet var emellertid låst och bara tillåtet för kunder som betalade för något vid disken. Och vid disken talades enbart finska.

Två valmöjligheter uppenbarade sig: att leda cykeln tillbaka till Helsingfors (1 mil) och ta första bästa båt tillbaka med cykeln till Sverige, eller att leta reda på en cykelverkstad i området. Optimistiskt gick man in för den andra möjligheten.

För att inte stöta mig med lokalbefolkningen tilltalade jag den på engelska. Ingen visste var det fanns en cykelaffär och allra minst alla tillfrågade cyklister, som var de enda jag tillfrågade. Men vid insisteranden visade de sig ändå veta en hel del.

Jodå, det fanns en cykelverkstad vid Kasberget. Jag skulle bara leda min cykel 3 kilometer förbi industriområdet och sedan 3 kilometer upp för en backe. Där skulle också finnas banker, där jag kunde växla till mig finsk valuta. (Jag hade bara svensk, då jag tänkt utföra växlingen i Borgå i samband med alla optimistiskt planerade uppköp.)

Tre kilometer leddes cykeln hit, och tre kilometer leddes den dit, upp för backar och ner för backar, under ständigt nya optimistiska förfrågningar. Varje förfrågning gav olika resultat och olika svar. Ingen kunde ge raka svar, utom en gammal tant, som definitivt inte var någon cyklist, men som talade god engelska och visste att berätta, att det upp för backen på igelkottstigen (Siilitie) bodde en skomakare, som även reparerade cyklar. Det fanns skyltar utanför om detta. Hon sade till och med: *"You can't miss it."*

Igelkottstigen uppsöktes enligt instruktionerna och följdes noggrant. Det var ännu en lång tre kilometers uppförsbacke. Problemet var bara det, att det längs hela denna gata över en åsrygg varken fanns någon skomakare eller någon antydning om att där förekom cykelreparationer. När gatan tog slut frågade jag en ny människa, som inte förstod ett ord engelska men som förstod mitt problem. Han vinkade mig med sig.

Efter att ha följt honom in på en ny längre gata med kronisk uppförsbacke försvann han hemlighetsfullt in i ett hus. Det var bara att vänta ut honom igen. Efter tio minuter lyckades det. Han kom ut igen. Och han hade något med sig. Han hade en liten låda med cykelreparationsartiklar som han generöst och glädjestrålade överräckte åt mig. Där fanns i alla fall två punkteringslappar.

Det var bara att sätta i gång igen och svärta ner sig mer ordentligt än någonsin. Men den här gången var man överlistad av ödet. Det gick inte att hitta några nya hål på slangen. Efter ihopsättning igen och ny total nedsvärtning av händer och fötter och kläder läckte dock ringen igen ungefär dubbelt så effektivt som förut, tydligen

enligt någon sorts skoningslöst logisk naturlag. Då fattades beslutet att leda cykeln tillbaka till Helsingfors via Hertonäs, Brändö, Sörnäs och allt vad de infernaliska betongförstäderna hette.

Således fick man åtminstone en semester på tre timmar till Hertonäs, och en händelserik semester var det till på köpet med en underbar reträttpromenad, som enkom gjord för uppvisning i att gå med svansen mellan benen, på idel i det leende solskenet frossande vällustigt rödglödgdad asfalt och betong.

(*Nota bene:* Cykeln hade fungerat prickfritt hela våren i Göteborg. Det var min bästa cykel, en officersmilitärcykel, som aldrig ett ögonblick svikit när alla mina andra cyklar kollapsat den ena efter den andra. Följaktligen hade jag aldrig undersökt den närmare och allra minst sett efter hur bakringens innerslang såg ut, då jag aldrig tidigare fått punktering på den, förrän den nu till slut bröt samman totalt och liksom upplöste sig i hela sin funktionsoduglighet, och det i Hertonäs.)

(Haveriresan fortsätter i nästa nummer, då vi bl.a. får träffa en glad Londonbo från Barbados och en Hangöflicka från Alingsås.)

Intressant situation i Israel

Att Benjamin Netanyahu vann valet överraskade de flesta. För många var dock denna överraskning inte angenäm, utan många kände kalla kårar utmed ryggraden. Många israeler kände för att genast lämna landet, och Jitzhak Rabins änka klagade bittert över att mordet på hennes man inte hade utnyttjats bättre i valpropagandan.

Valresultatet var överraskande mest för att Simon Peres politik var framgångsrik. Han hade tagit sig över alla de värsta svårigheterna, och hans fredspolitik såg för hela världen ut att vara den enda rätta. Få räknade med att han skulle förlora valet.

Emellertid är valresultatet symptomatiskt för Israel. Under Intifadans mest generande år hade Israel en högerregering som bara förvärrade situationen och som hela världen ondgjorde sig på. Det tog årtal innan Intifadans budskap gick hem hos Israels regering, så att den tvingades slå in på motsatt väg mot fred och försoning. Fredsprocessen inleddes och gick snart enligt många israeler till överdrift: landet skänktes bort till araberna, och allt fler blev alltmer kritiska mot en regering som motståndslöst och villkorlöst skänkte bort områden som israeler offrat arbete, blod och liv för. Kritiken kulminerade med mordet på premiärminister Rabin, men regeringen förblev döv för kritiken.

I detta skede såg Simon Peres fredspolitik äntligen ut att lyckas. Världen började tro på honom, och David Frost intervjuade honom över hela världens massmedia till enbart fördel för Peres, som ingav respekt och förtroende och det med mänsklighet och värme. Fredsprocessen hade krävt sina offer och sina martyrer men överlevt och moraliskt bevisat sig överlägsen alla alternativ. I detta läge förlorar Peres valet.

Det var den sedan årtal rättmätiga kritiken mot Rabins och Peres överdrivna bortskänkningspolitik som därmed slog igenom några år för sent. En sådan politisk strömkantring hade varit befogad för två år sedan men är det icke nu, när Rabin gjorts till martyr för freden och Peres vunnit hela världens respekt och förtroende.

Mest radikal blev den arabiska reaktionen. 21 arabländer samlade sig demonstrativt i ett toppmöte, som avslutades med ett ultimatum mot Israel: "Återlämna alla ockuperade områden inklusive resten av Västbanken och Golanhöjderna samt östra Jerusalem, och det villkorlöst och omedelbart, annars...." Man trodde inte sina öron när man hörde detta ultimatum från 21 länder mot Israel. Ett sådant ultimatum har inte förekommit sedan Österrikes hårda ultimatum mot Serbien sommaren 1914, som också det framlade krav som var omöjliga för Serbien att infria, varför det första världskriget bröt ut....

Det finns ändå hopp för Israel. Åtminstone är hoppet större för Israel än för sådana länder som offentligt kan tillkännage ett så öppet bevis för att de inte har någon god vilja alls.

Intervju med Dalai Lama

I en fransk intervju med Dalai Lama var väl det intressantaste inslaget hans helighets belysande av hur Buddha gav sina lärjungar olika läror som motsade varandra, för att undvika att buddhismen skulle kunna infekteras av religiös fundamentalism.

Vi träffade inte Dalai Lama i Stockholm, då vi inte ville göra det i ett massammanhang i Globen tillsammans med 16,000 andra. Men några goda vänner gjorde det och hoppades få delta i en meditation med honom dagen efteråt. Emellertid blev de inte kallade, och då de förmodade att enbart de "lyckliga få" blev kallade och fick delta resignerade de. Efteråt visade det sig, att vem som helst hade varit välkommen att delta som bara gjorde sig besväret att ta sig ut till stället. Ett femtiotal hade gjort detta på eget initiativ och deltagit i Dalai Lamas meditation.

Nackdelar med Prozac

Enligt erfaren psykologisk expertis är inte det fabulösa lyckopillret Prozac så bra som det verkar. Visserligen går det inte att bevisa att Prozac kan ha psykotiska bieffekter, men Prozac har definitivt andra betänkliga biverkningar, som man bör känna till innan man tar medicinen.

Det sägs att Prozac är antidepressivt. Man blir lugnare och mer harmonisk och slipper depressioner. Detta låter ju enkelt och bra. Den andra sidan av saken är, att samtidigt som Prozac verkar eliminera livets nervösa avgrunder, så verkar samtidigt livets höjdpunkter försvinna. Av allt svart och vitt blir det bara grått.

Detta bör enligt psykologen i synnerhet kreativa människor vara medvetna om innan de satsar på medicinen. Kreativitet kräver nämligen vanligen en viss manodepressivitet - så höga toppar som möjligt i livet, vilka med naturens och logikens rätt nödvändiggör lika djupa dalar. Om både topparna och dalarna elimineras kan det knappast bli någon kreativitet kvar, eller den blir då i högsta grad medelmåttig.

Psykologen avslutar sin rådgivning sålunda: ta aldrig medicin om du inte tvingas därtill av sjukdom. Och var medveten om, att all medicin du tar, tar du på egen risk.

Wagners mystiska upphov

När Goethe bekantade sig med de urgermanska sagorna om Nibelungarna blev han överväldigad av de enorma möjligheter han såg att utveckla dessa litterärt. Samtidigt såg han att han aldrig skulle kunna göra det själv, då ämnet var alltför teatraliskt och farligt nationalistiskt - han var ju allergisk mot överdrifter och nationalism. Men hans vision av ämnet som fullt av kraft och sceniska möjligheter var definitivt.

En av hans bekanta var den mångsidigt begåvade och vidlyftige skådespelaren, dramatikern, diktaren och målaren Ludwig Geyer. Friedrich Nietzsche hävdade sedermera med bestämdhet att Ludwig Geyer var jude, men han var den enda som gjorde det. Bevis saknades, men ej heller blev Nietzsche emotsagd. Det torde vara

svårt att finna något skäl att förmoda att den då ännu så snillrike och klarsynte professor Nietzsche skulle ha påstått detta utan grund.

Ludwig Geyer (1779-1821) var en mycket nära vän till Johanne Wagner (1774-1848), maka till Carl Friedrich Wagner (1770-1813), polisaktuarie vid Stadtgericht i Leipzig. Denna familj hade åtta barn. Det nionde barnet Wilhelm Richard Wagner föddes i maj 1813. Sex månader senare dog fadern i en tyfusedepidemi på grund av belägringen av Leipzig av Napoleons arméer. Därefter gifte modern om sig med Ludwig Geyer, som tog hand om hela familjen.

Om Richard Wagner inte liknade Ludwig Geyer så liknade han dock ännu mindre sin fader. Man kan knappast tänka sig ett pären fallet längre bort från äppelträdet än den hypersensitive hyperkonstnärlige rebellen Richard som son till en pedantisk och exemplarisk hög polistjänsteman. Det stämmer bara inte. Desto mer hade Richard då gemensamt med fosterfadern Ludwig Geyer, en fantasimänska med stora gester, den glödande skådespelaren och den varme bohemen av utomordentligt mångsidig begåvning. Richard vidhöll alltid sin gränslösa tacksamhetsskuld till Ludwig Geyer, fastän denne avled när Richard bara var åtta år.

Var då Ludwig Geyer den naturlige fadern? Mycket talar för det. Han var en mycket nära vän till familjen, så nära, att han ofta trädde in när Friedrich Wagner trädde ut, vilket denne ofta gjorde, då hustrun inför Ludwig Geyer och andra klagade över makens opålitlighet. Under sommaren 1813, innan Richard var döpt och medan maken ännu levde, reste modern på egen hand till Ludwig Geyer i Teplitz för att vara med honom där under dennes teatersäsong. Av detta skäl blev Richard Wagner döpt först långt senare. Motivet till hustruns resa från maken till den yngre och mycket attraktive skådespelaren har aldrig blivit känt. Maken var då 43 år, hustrun fyra år yngre och Ludwig Geyer ytterligare fem år yngre. Tyvärr finns inget porträtt bevarat av Friedrich Wagner, vilket är att förundra sig över, och det ligger till hands att misstänka att de porträtt som funnits förstörts av Richard eller hans vänner för att dölja frånvaron av likhet mellan fadern och sonen - det skulle kunna vara ett rent undanröjande av bevis. Däremot skulle en blandning av moderns och Ludwig Geyers utseenden mycket väl kunna bli snarlikt Richards. Som barn presenterade Ludwig Geyer sin fosterson som "Richard Geyer", och han synes ha visat ett större intresse för detta barn än för Johanne Wagners tidigare barn.

Richard Wagner själv kunde aldrig bli säker på att Friedrich Wagner var hans far, och när hans egen son Siegfried fick ett utseende måste Richard erkänna, att hans son liknade Ludwig Geyer.

Det är alltså troligt att Richard var son till Ludwig Geyer och att Ludwig Geyer åtminstone i någon mån var av judisk börd - Geyer var ett av dessa tyvärr ganska typiska nedsättande konstruerade judiska namn, som gavs åt judar av Fredrik den store av Preussen - "Geyer" betyder "gam". Dessutom råkade Richard händelsevis födas i staden Leipzigs judekvarter.

De två kompositörer som sedan fick störst betydelse för Richard Wagner var båda judar: Giacomo Meyerbeer och Felix Mendelssohn. En annan judisk berömdhet av avgörande betydelse för Wagner var diktaren Heinrich Heine, som gav honom underlagen både för "Den flygande holländaren" och "Tannhäuser". Det judiska komplexet hos Richard Wagner träder fram först när han blir en berömd och etablerad man, och det kan förklaras på psykologisk-logiska grunder. Han kunde aldrig få klarhet i om han var en äkta son. Eftersom han troligen inte var det var han då en oäkting med tveksamt judiskt påbrå. Denna psykologiskt fatala osäkerhet från början måste innebära en mycket säregen relation till det judiska, som utvecklas till ren fientlighet när han finner fötfasthet och säkerhet i livet, då han måste se allt judiskt som synonymt med allt som tidigare var hans osäkerhet.

Till denna labilitet kom då moderns exempellösa bortskämmelse av honom. Han växte upp som sin mammas gosse, och hans relation till kvinnor blev aldrig normal.

En psykologiskt skärrad och osäker gosse läggs i moderligt drivhus där han tillåts odla alla tänkbara later - det är underligt att han inte blev helt förstörd eller till ett monster, vilket han dock delvis blev.

Det har sagts av judar om judar, att de är som vanliga människor, bara ännu mycket mer. Det samma skulle på pricken stämma in som en beskrivning på Wagner fast upphöjt till 3 eller 4. Hela hans liv är bara överdrifter. Han skrev genialisk musik, men den blev aldrig mer genialisk än i hans minsta mästerverk "Den flygande holländaren". I stället för att utveckla det rent musikaliska skenar han iväg med idén om "allkonstverket" och gör anspråk på att vara lika mycket diktare och auktoritet som musiker. Följden blir att hans rena musik drunknar i effekter och förstörs av erbarmligt pekorala texter. Allt vad Wagner skrev litterärt är mer eller mindre absurt. Han har ingen logik, är helt opsykologisk och lever och arbetar bara för sina emotionella överdrifter. "Tristan" är undantaget av hans operor som består mera av musik än av åbakiga effekter. "Ringens" har sina sublimes moment av skönhet i främst "Valkyrian", och "Siegfried" i all sin primitivitet måste ges ett erkännande som banbrytande för hela modernismen. ("Siegfried" gjorde Leo Tolstoj så rasande 1896 att han blev allergisk mot allt tyskt för resten av livet.) Först i "Parsifal" lägger sig äntligen de teatraliska överdrifterna för att ge rum för en nästan katedralstämd andakt och frid - med dock en gripande högtidlighet utan motstycke - den sista stora Wagnerska överdriften.

(- med varmt tack till Gösta Schein för uppslaget.)

(Den store barytonen Dietrich Fischer-Dieskau har skrivit en mycket värdefull bok om relationen mellan Richard Wagner och Friedrich Nietzsche.)

Två tegelstenar om kung Arthur

Den äldsta tegelstenen om Arthursagan med hela dess legendvävnad i komplett skick är Sir Thomas Malorys märkliga sagoverk från 1400-talet, som han skrev nästan helt och hållet i fängelse. På Sir Thomas Malorys oöverskådliga grundval har Terence Hanbury White komponerat en mycket originell och humoristisk parafra, som inte tar riddartiden och dess höviska ceremoniel på lika blodigt allvar. Vem var då Terence Hanbury White, mannen bakom "*The Once and Future King*", de fyra romanerna om kung Arthur, av vilka den första, "Svärdet i stenen", så föll Walt Disney i smaken att han gjorde sin sista tecknade långfilm på den?

Han föddes i Bombay 1906 som lika mycket anglo-indier som Rudyard Kipling. Hans far var polischef, och hans mor var dotter till en indisk domare. Liksom Kiplings blev Whites barndom djupt olycklig då hans föräldrar inte drog jämnt. Kunskapstörsten räddade White, som utbildade sig i Cambridge och kom ut med "Svärdet i stenen" 1938. Tjugo år senare var alla fyra romanerna färdiga, och han dog sedan 1964 på ett fartyg i hamnen i Pireus utanför Athen.

Hur underfundig och tokrolig "*The Once and Future King*" än är så innehåller den samtidigt mycket av tvivelaktigt värde, främst massor av trams. Han förlöjligar riddartiden litet väl mycket, och dialogen är ofta tarvlig. Något ädelt inslag förekommer aldrig utom som ett ämne att parodiera och förlöjliga. Vad som räddar romanerna är däremot den oförglömliga karakteriseringen av Sir Lancelot.

Den tredje och största av romanerna, "*The Ill-Made Knight*", handlar enbart om honom. Ingen har någonsin annars vågat framställa Sir Lancelot som ful och missanpassad, men detta gör White med överväldigande konsekvens. Även Sir Mordred skildras mera nyanserat än i andra Arthur-skröner, och White försöker ge en ganska övertygande förklaring till denne destruktive nidings underliga beteende.

Men det är Sir Lancelot som är den enda riktiga huvudpersonen i Whites bestående livsverk.

På samma sätt är det i *Marion Bradleys* betydligt tyngre tegelsten "*The Mists of Avalon*" Morgan le Fay, Arthurs halvsysster och modern till hans oäkta son Sir Mordred, som är den bärande karaktären. Marion Bradley är en amerikanska född i Albany (New York) 1930, och hennes mycket imponerande och genomträngande, psykologiskt skarpt analyserande Arthursaga saknar motstycke i sin djupa belysning av det gammalkeltiska religiösa livet i det förhistoriska England. Hon förlägger Arthursagan till det kritiska skede då kristendomen avlöste det romerska väldet i England. Drottning Guinevere representerar det kristna etablissemanget och Morgan le Fay den gammalkeltiska naturreligionen, medan Arthur står mitt emellan dem, är beroende av båda och splittras liksom hela riket när kristendomen inte kan tolerera "hedendomen". I Marion Bradleys roman är alltså kung Arthurs tragedi att han med sin upplysning och hela sitt lysande hov blir offer för kristendomens intolerans - ett stort, ambitiöst och mycket utmanande tema, som ger det mycket övertygande intrycket att det faktiskt kan ha varit så det hela gick till. Vad man dock saknar i Bradleys roman är alla Whites förtjänster - den mustiga kamratandan mellan riddarna och den stora humorn.

Vi har bett John Bede i Nordirland om en kommentar till dessa båda mastiga Arthursagor med en vag misstanke om att han nog skulle föredra "Prins Valiant". Vår irländske kollega är om någon en expert på kung Arthur, och hans egen Arthursaga kommer längre fram i "Gotisk historia", som dock tar sommarledigt i detta nummer.

Filmer

Ian McKellens förfärliga film på Shakespeares förfärliga pjäs "Richard III" saknar inte förtjänster helt och hållet men kommer dock inte ens i närheten av Laurence Oliviers mer realistiska filmatisering 1955. Starkast i denna nya version förlagd till ett monstruöst Hitleraktigt 30-tal är scenen i bårhuset där Richard friar till änkan efter den kung han just har mördat medan hon ännu gråter vid hans massakrerade lik. Ian McKellens film är virtuos och rena effektfyrverkeriet, för den som tycker om sådant; men som alltid är det ett misstag att presentera denna pjäs som en enhet för sig helt frikopplad från de tre föregående pjäser om Henrik VI som Richard III egentligen bara är en ofrånkomlig avslutning och final till. Utan den långa förhistorien missar publiken hela den bakgrund som gör Richard III mänskligt begriplig.

För den som tycker om brutalitet och slagsmål och manschauvinism när den är som odrägligast har det från Nya Zeeland kommit något som direkt slår ut Rambo. Den märkliga filmen "Krigarens själ" ("*Were Once Warriors*") handlar om missanpassade storstadsmaorier mellan slagsmål, flaskor, våldtäkter och våldsamt urartande fester i en modern storstads eländigaste slumutkanter. Dessa maorier, ursprungsbefolkningen på Nya Zeeland, var en gång oslagbara krigare men har som B-lag i ett modernt samhälle slagits ut socialt men lever fortfarande upp till sina gamla aggressioner fast på mer patetiska sätt än genom primitivt hederliga krig. Dramat är överväldigande väl fångat, realismen är nästan outhärdlig i sin konsekventa brutalitet, skådespelarinsatserna är mästerliga alltigenom, och fastän scenariot är så gräsligt som det är så måste man älska denna film för dess uppriktighets skull. Och man glömmer aldrig maorierna efter denna uppenbarelse.

För den som tycker om den motsatta ytterligheten finns det en film som heter "Hur man gör ett amerikanskt lapptäcke", en snäll film om en syjunta ute på den amerikanska vischan. Det är en riktig fruntimmersfilm som, hur mycket damerna än plågar sig själva och varandra, ändå slutar lyckligt. För flickor som vill söka sig bort

från den vanliga amerikanska hårdporren och annat normalt macho-splatter är den idealisk. Mycket slås sönder, men inte en droppe blod spills, och Anne Bancroft är alltid sevärd. I stället för knytnävar och revolverar har vi här fina damfingrar som bara syr.

Andra filmer: *Frank Sinatra* gjorde en suverän gestaltning av den gamle polisen, som när han får sparken genomför rättvisa på eget sätt medan hustrun Faye Dunaway dör i den lågmälda men starka "*The First Deadly Sin*" från 1980. Christopher Lees bästa Draculafilm "*Horror of Dracula*" 1958 var märkligt nog totalförbjuden i Sverige ända till 1970 - så farlig var den väl ändå inte. I "*The Great Escape*" från 1963 skildrades den största flykten från ett tyskt fångläger under andra världskriget - ett sjuttioal lyckades fly, elva återbördades levande, 50 dödades, och endast några få kom över gränsen, enligt Paul Brickhills verklighetsskildring, som också skrev "Han gav sig aldrig" om flygaräiset Douglas Bader, som förlorade båda benen men flög ändå. *Kevin Costner* gjorde sin debut 1983 i "*Stacey's Knights*" om en blyg flicka som förvandlas till vinnande storspelare och slugt gör storslam efter Costners död bara för att hämnas honom. I "*The Midnight Run*" 1988 genomför Robert de Niro och Charles Grodin ett fenomenalt samspel som laglös polis respektive hederlig brottsling, där polisen haffar brottslingen bara för att till slut ge honom fri - och få sitt liv räddat av honom som oväntad belöning - som en sedelärande fabel fast helt verklig. *Jerzy Skolimovskis* finstämda filmatisering av Turgenevs vemodiga "*Vårströmmar*" 1990 gjorde full rättvisa åt Turgenev genom ett stilistiskt fulländat bildspråk av skönhet utan like - med Nastassia Kinski fenomenal som oberäknelig och fatal ryska men dock alltid lika oemotståndligt vacker. "*Missing*" (1981) med Jack Lemmon som fadern som letar efter sin försvunne son i juntakuppens Chile 1973 är närmast dokumentär i sin inträngande utforskning av hur eländet i Chile egentligen kunde genomföras. Lika bra var Jack Lemmon i "*Mass Appeal*" (1984) som katolsk präst i bråk med biskopen och sin något yngre och bångstyrige kollega, som vänder upp och ner på hela församlingen - teater när den är som bäst. "*Casualties of War*" är väl Brian de Palmas bästa film (1989) i sin emotionella skildring av en verklig händelse under Vietnamkriget. I "*Hands of the Ripper*" jagar Eric Porter fåfängt efter sanningen om Jack Uppskärarens dotter tills han finner den och döden tillsammans med flickan själv - en stämningsfilm med utsökt miljöskildring. "*Double Edge*" (1987) är en intressant thriller med samma skådespelerska i båda huvudrollerna som varandras dubbelgångare - den ena polis, den andra yrkesmörderska - en mycket raffinerad historia med Shuki Levy med i produktionen. *Robert Wise* ("*West Side Story*", "*Sound of Music*") regisserade 1958 den svartvita krigsfilm "*Run Silent, Run Deep*" med *Clark Gable* i en av sina sista roller som den undergångsmässige ubåtskaptenen i konflikt med sin närmaste man *Burt Lancaster* medan de jagar japanska jagare mitt under krigets hårdaste skede i Japans farligaste vatten.... I "*Penalty Phase*" (1986) regisserade *Tony Richardson* ett skakande rättegångsdrama där en domare ställs inför valet att göra rätt och offra karriären eller gå mot lagen och bli alla till lags - vad han än gör blir det fel, varför han naturligtvis gör allt ännu värre med att ändå göra vad som är rätt, med total katastrof som resultat; ett drama som belyser den gamla tesen att ingenting är svårare än att göra vad som är rätt.

Krisresan, del 10 : Avslutning.

I Wien handlade de viktigaste diskussionerna om vin, närmare bestämt om hur man dricker det. Jag och min kusin är överens om det mesta, och vi har båda en ganska gedigen utbildning på området, skolade som vi är under många år i Italien.

Det var dock med tillfredsställelse jag för henne även kunde presentera den ännu äldre och större experten doktor Sandys erfarenhet och visdom på området.

Vi var båda överens om, att det sista man ska göra är att dricka själv och ensam. Endast i sällskap är det hälsosamt. Mest hälsosamt av allt är rött vin medan vitt vin är en god tvåa. Sedan kommer alla portviner som trea och alla sherryviner som femma, medan en liten fyra där emellan är Madeiran. Av vinerna är i allmänhet de italienska överlägsna tätt följda av de grekiska med Retsinavinerna i täten. Det är sedan långt till tredje plats, som nästan alla andra europeiska vinodlande länder slåss om, främst Spanien och Bulgarien. Först därefter kommer Frankrike åtföljt av Turkiet, Algeriet, Ungern och de vita vinerna från Österrike och Rhenlandet. Sedan kommer alla de andra kvantitetsvinerna från Australien, Kalifornien, Chile, Argentina och Sydafrika.

Alla andra alkoholsorter är underordnade de ovanstående överlägsenhet. Whisky bör betraktas mer som medicin än som dricka. Öl är för vulgärt folk som vill odla sin fetma. Det är dessutom cancerogent i motsats till rödvinets förbluffande förmåga att avhjälpa främst magcancer. Cognac och brandy avrådes ifrån då de inte har samma medicinala egenskaper som whisky. Punsch och sekt intar en särställning som lämpliga för dem som vill satsa på en präktig huvudvärk. Vermouth är tämligen ofarligt som avancerad läskedryck. Pernod bör alltid blandas med vatten liksom ouzo. Dricker man dem oblandade tar man en risk. Brännvin, snaps och vodka, slutligen, bör enligt klok gammal skandinavisk hävd endast tas till fisken. Att ryssar och polacker föredrar vodka utan fisk är deras problem. Att fördjupa sig i det problemet är inte att rekommendera.

Meningen var att jag från Wien skulle resa över Prag, Berlin och Gedserfärjan hem. Natttåget från Wien var en prövning, då det vid varje passerad gräns kom nya konduktörer och passkontrollanter som skulle inspektera alla ens papper. Man passerar ganska många gränser på vägen, och man har precis hunnit somna och hämta sig efter föregående officiella terroristattacker när nästa kommer. Därtill hade jag ett ständigt ombyte av bullersamma medpassagerare, bland vilka de tyska ständigt insisterade på att öppna fönstret, medan jag, som fick allt draget på mig, sedan fick stänga det. Sålunda förflöt natten under oupphörligt inbördeskrig i kupén tills Berlin nåddes klockan 07.11 efter ungefär en och en halv timmes sammanlagd sömn.

Från Berlin gällde det att ta tåget över Rostock mot Warnemünde och Gedser. På det tåget uppenbarade sig mycket lämpligt en ny kris. Konduktören påstod att Gedserfärjan inte gick längre. Jag kunde inte tro mina öron. Jag hade ju kommit med den färjan ner till kontinenten, Nordens underbaraste färja, lugn och gammalmodig. Konduktören stod på sig. Färjan hade lagts ner medan jag varit utomlands, och alla de stora färjorna hade sålts efter 95 års regelbunden trafik. Men jag kunde fortfarande ta mig över Gedser med färja om jag steg av i Rostock och där tog ett annat lokaltåg till Rostocks yttre hamn i öster.

Alltså steg man av i Rostock för att där försöka ta reda på vilka eventuella möjligheter det fanns att ta sig över till Danmark sedan Warnemündefärjan skrotats. Jo, mycket riktigt, det gick en färja från Rostocks hamn över till Gedser klockan 15, men det fanns sedan inget tåg längre från Gedser norrut till Köpenhamn. Även detta hade plötsligt skrotats.

Efter utredning av alla tänkbara möjligheter visade sig det enda raka vara att ta ett tåg som följde Tysklands nordkust från Stralsund ner till Lübeck, och där byta till det konventionella banala Hamburgtåget över Puttgarden.

Sålunda återsåg jag Lübeck, denna anrika pittoreska håla, vart Johann Sebastian Bach en gång i tiden begav sig till fots för att få höra Buxtehude spela orgel, och vilken stad även är den övervärderade urtorre författaren Thomas Manns bakgrund, bror till den ännu mer dekadente Heinrich Mann. Efter att Thomas varit en av

Tysklands främsta chauvinister på 20-talet drevs han med sin broder i exil på 30-talet fastän de liksom Remarque inte ens var judar. Thomas blev gammal och dog en naturlig död medan hans ännu mer lovande, skärpte och intelligente son Klaus Mann, liksom den undervärderade Stefan Zweig, begick självmord.

På vägen från Lübeck mot Puttgarden stannade tåget och förblev stående. Lokföraren mumlade någon outrannsaklig förklaring i högtalaren och trodde att tåget skulle komma i gång igen efter tio minuter. En halvtimme gick. Sedan blev himlen svart, och en regnstorm bröt ut. Det var en sällsam känsla att där på en ofrivillig extra odysse i norra Tyskland på väg hem utan att lyckas komma hem enligt planerna finna sig inregnad i ett stillastående tåg någonstans i ingenstans.

Under tiden läste jag Solsjenitsyns roman "Den första kretsen", hans mästerverk och helvetets förgård till Gulag-arkipelagen, hans mest dramatiska, mänskliga och levande bok och den enda som litterärt når upp till Tolstojs, Dostojevskijs och Pasternaks nivå. En så dyster bok var ett passande sällskap under omständigheterna.

Efter hand kom tåget faktiskt i gång igen, men det fortsatte regna genom hela Danmark. I Helsingborg fick man sedan vänta i tre timmar på det svenska tåget (från 22 till 01.00) som slutligen förde en fram till Göteborg klockan 03.20. Inga spårvagnar gick då längre, varför man fick gå hem i regnet med bagaget. Det tog bara en timme, men det gjorde inget, för Krisresan var över.

Den sista krisen var det plötsliga bortrationaliserandet av Gedser-färjan, som till allas belåtenhet varit i trafik sedan seklets inledning. Den färjan var ett underbart alternativ till den stressade och stökiga Puttgarden-färjan och till den långsamma tråkiga Trelleborg-färjan som ett idealiskt mellanting. Men naturligtvis måste man då gå och skrota just den.

Den största krisen var förlusten av tre fjärdedelar av reskassan i Neapel genom stöld, men även ett antal mindre kriser förekom, som när jag fick springa genom hela Genua med allt mitt bagage för att hinna med tåget efter en alltför angenäm lunch hos Beatrice, varvid vi båda glömt bort tiden totalt tills marginalen krympt till 15 minuter till avgång. En sådan språngmarsch direkt på en sådan lunch ledde oundvikligt till magproblem och i förtid smutsiga kalsonger.

Ändå kan man säga att resan lyckades. När jag kom hem hade jag ännu några pengar kvar på fickan, så att jag faktiskt hade sluppit be släktingar och vänner i Verona, Genua och Wien om hjälp med att täppa till hålet i plånboken. Resans totala kostnad under 29 dagar med besök i tio huvudstäder, bussresor i Turkiet och en betydande séjour på Sicilien, resans höjdpunkt, var faktiskt inte mer än 6200 kronor. Förlusten genom stöld uppgick till 1600, den totala notan var då 7800 och ändå inom ramarna för resans budget på 8000, vilket för en sådan resa är en lämplig budget att hålla.

Hem kom man i nattregn efter promenad med allt bagage på en timme halv fem på morgonen efter en 32 timmars resa från Wien med omvägar. Men det viktiga var att Krisresan var över.

När man kom hem väntade en i brevlådan två manusrefuseringar från Bonniers och Norstedts med de vanliga intetsägande refuseringsformler som man tacksamt fått vänja sig vid under de senaste decennierna. Samtidigt förelåg det beskedet från Statens Kulturråd, att sista ansökningsdatum om bidrag till "Fritänkaren" var 15 september 1996, alltså om ett år från nuet räknat, och man kunde då kanske få bidrag till 1997.

Krisresan var inte över. Den skulle fortsätta hela livet.

7.9-7.10.1995.

Nya Himalayaturer, del 7 : Naini Tal.

Det bästa med Almora var just detta kära återseende med en gammal vän, den bästa sortens hindu, helt ärlig, rättfram och öppenhjärtlig och dessutom intelligent och vaken som få. Jämför honom med holländaren som bodde på mitt hotell, en hinduistisk freak-flummare, troligen självpensionerad hippie efter alltför många trippar.

Bussresan till Naini Tal var svår men slutade desto lyckligare, då man kom fram till detta unika indiska paradiset i form av en liten stad uppförd runt om en liten sjö, som i Englands Lake District, eller ännu snarare, som vid de italienska sjöarna. Staden ligger på 2000 meters höjd, och om man i gryningen vandrar upp till China Peak, den högsta punkten som syns från staden (2611 meter) har man därifrån en utsikt som i klart väder överträffar både Kausani och Auli. Där uppe i en liten hydda bor Alam alldeles ensam, men vid niotiden på morgonen får han sällskap av några vänner från staden, som kommer upp för att göra affärer med turister nerifrån genom att erbjuda dem te och chips med annat. Dessa hans vänner är där bara för geschäft, men det lönar sig att gå upp i gryningen eller skymningen när Alam är där ensam. Man får gärna stanna hos honom över natten, och han lagar riktigt god mat. Han har ett mycket enkelt och naturligt sätt men är något av en filosof, och hans Gästbok är fullklottrad av besökare från hela världen anteckningar om hans gästfrihet, hans goda sätt och mat och intressanta konversationer. Jag lovade att hälsa på honom igen nästa år, då allt lutar mot att det måste bli fem veckor i Indien.

På vägen ner från detta höga ställe inträffade en *force majeure* som hade kunnat sluta riktigt illa. Det händer ofta när man är ute och vandrar i Indien att man helt plötsligt och genast måste göra toalett. Det hände på vägen ner från China Peak där stigen ringlade sig längs ett krön och där det därför var närmast omöjligt att diskret smyga sig undan i ett lämpligt buskage, då något sådant inte fanns tillgängligt. En nödlösning var av nöden. Ett litet stycke längre ner kunde man smyga sig över på andra sidan kammen och där under ett litet träd med grenar uträtta förrättningen; men man var ändå synlig. Knappt hade jag hukat mig, så kom det förstas upp för stigen ett ansenligt antal unga kvittrande damer, som var mycket muntra och käcka till mods av det vackra morgonvädrets lovande perspektiv. Det var bara att huka sig djupare ner, hålla sig förstenad med hela sin exponerade underkropp och hoppas på att inte bli upptäckt. Det lyckades, men det var förbålt nära ögon. Det finns knappast någon mera penibel situation än att bli upptäckt och överraskad av en kvinna (i det här fallet flera) mitt i.

Ett mycket ungt och trevligt engelskt par råkade befinna sig i Naini Tal samtidigt som jag. De var från Yorkshire, och vi stötte ihop gång på gång, så det var omöjligt att inte bli vänner. De var på resa i Indien per scooter, som de inköpt i Delhi, och hade redan avverkat fem veckor, däribland ett antal dagar i Dharamsala. De visste inte mycket om den tibetanska frågan, och jag kunde bereda dem nöjet att öppna denna värld för dem genom min tidning på engelska och adresser. De studerade miljökrisen runt om i världen och hade länge varit i Indonesien och rentav lärt sig indonesiska, medan hindi var svårare.

Det högsta vitsordet i Naini Tal måste jag dock ge mitt hotell. Tillsammans med en ung Naini Talare, som följt med mig ända från Almora, en mycket skygg och vänlig ung man som lärt sig tyska av en tysk turist, sökte vi vid ankomsten förgäves efter ett lämpligt hotell, men det var hopplöst: alla hotell var lyxhotell med TV på varje rum, då Naini Tals standard är hög. Till slut skildes jag från min hjälpare och fann på egen hand ett Y.M.C.A. högst upp efter en av världens tröttsammaste trappor med 142 halvmeterhöga trappsteg. Där fann jag äntligen rum utan TV, det var billigt, och värden (med hela sin familj) var älskvärdheten och hjälpsamheten

själv. Han lagade åt mig vad jag än ville ha, bjöd på te alla tider på dygnet och värmdes varmvatten åt mig i ämbaren när jag så behövde. Då detta Y.M.C.A, en sorts turistvandrarhem, låg högt ovanför staden precis över mitten av sjön hade man dessutom god utsikt över allt och nära till allt. Det personliga bemötandet betydde emellertid mest. Bara därför stannade jag två nätter i stället för en och utnyttjade den extra dagen till vila och till att äta upp mig: det är absolut nödvändigt att man äter ordentligt i Indien. Så fort man sjunker ihop till lägre vikt än normalt minimum blir man mera utsatt och mottaglig för infektioner, förkylningar och annat, som kan bli svårt att bli av med. Den första varningssignalen är om man börjar frysa om nätterna. Den andra varningssignalen är om man börjar hosta. Om man inte genast lyckas eliminera dessa symptom är det klippt, och konvalescensen hemma (i Europa) blir lång.

En intressant sak med Naini Tal är, att där utom ett antal kristna kyrkor (bl.a. en katolsk med dagliga gudstjänster och en metodistisk) även finns ett buddhistiskt kloster (uppåt den nordöstra slutningen) och en väl tilltagen moské (i nordvästra utkanten), som gör väldigt mycket väsen av sig under bönetimmarna över hela dalen, utom den dominerande hinduismens alla små manifestationer. Här finns alltså på en liten yta i en liten stad alla de fyra största världsreligionerna väl representerade utan att störa varandra, medan man alltså endast saknar en synagoga. Men det kanske finns det också.

Min bästa restaurang var "Negi" vid basaren, där både servicen och maten var förträffliga. I "Paradise" fick man vänta en timme på maten, medan flera andra lockande ställen var svindyra. Egentligen var det bara mitt Y.M.C.A. som höll måttet. Mina engelska vänner bodde emellertid för samma pris på "Prashant", som finns allmänt litet varstans över Indien, och som alltid tycks hålla en både hygglig och billig standard.

Utom den religiösa pluralismen har Naini Tal också ett imponerande utbud sportmöjligheter. Utom idealiska vandringar och en linbana upp till en förnämlig utsiktspunkt har Naini Tal också roddbåtar till uthyrning, som man kan snurra runt omkring sjön med, och man kan även hyra hästar för att med dem bege sig ut på oförglömliga rid- och naturupplevelser runtomkring uppåt kullarna. Ridvägarna lär vara oklanderliga, och det kan knappast finnas bättre omgivningar för dristiga ryttare.

(forts. i nästa nummer.)

Tibet-dramatik

"Ditt nya Tibetprojekt verkar onekligen intressant och verkar långt kommet. Kanske du lyckas den här gången. Jag har inte lika starka argument emot det som de tidigare två åren men vill ändå komma med något.

Låt dig inte duperas av Kina. Det kommunistiska förtrycket i Tibet förblir konstant outhärdligt. Varje turist som kommer till Tibet gagnar Kina mer än Tibet. Förra gången hade du en viktig funktion att fylla då du kom till Lhasa. Det har du inte denna gång, utan det blir bara en hundra procentig egotripp.

Jag följer uppmärksamt med den intressanta utvecklingen av Letnany-förlaget. Vore det inte bättre att stanna hemma för att sedan i lugn och ro göra en höstmedelhavsresa i september och komma till Indien och Nepal i november? Det skulle spara mycket pengar som i stället skulle komma förlaget till del utom synnerliga ansträngningar. Tänk så mycket arbete du skulle få gjort hemma medan du i Tibet bara skulle förlora krafter.

Nu skriver jag som en riktig frestare. Men tänk också på valet i Ryssland. Ingen vet hur det kommer att gå och vi kan behöva dig i Europa hela sommaren efter valet, särskilt om du far till Budapest.

Jag vill bara ditt och världens bästa. Världen beror av att sådana som du och jag gör vad som är rätt.

Dalai Lama uppträder i Stockholm i slutet av maj. Tänker du träffa honom?

- Hälsningar, *Johannes.*"

"Din framställan ter sig för mig såsom ganska besynnerlig. Du vill alltså publicera en Tibetroman i mitt namn? Du vet hur likgiltig jag är för allt vad du kan hitta på med att använda mitt namn till, och du vet att jag inte kan ha någonting emot det, men denna din framställan framstår som ganska mycket svårare än dina vanliga.

Du vet att det mesta jag vet om Tibet, mina kontakter där och mina vägar, kan jag aldrig avslöja för någon. Mitt sätt att uppehålla mig i Tibet måste förbli en hemlighet tills jag dör. Därför är det egentligen väldigt litet jag kan bidra med till din Tibetroman i mitt namn.

Vad du mest tycks vara intresserad av tycks vara mina erfarenheter av Kailas, Manasarovar och Rakkas Tal. De erfarenheter därifrån som jag kan avslöja är lätt summerade. Kailas är ett kallt och strängt berg, grymt som Shiva själv och obönhörligt i sitt absoluta krav på rättning. Man kan inte komma till Kailas som en bedragare eller självbedragare. Nu är de flesta människor av den arten och även de flesta som kommer till Kailas. En del rättar sig efter lektionen och upphör med sina bedrägerier och självbedrägerier och genomskådar dem själv, medan andra aldrig kan smälta Kailas hårda lektion utan blir ännu mer kvalificerade bedragare och skurkar än innan de kom dit. Se på Sven Hedin, som bara levde för "sin kalla brud i Asien" men som ändå missade poängen med Kailas och blev en nästan lika stor bedragare, självbedragare och andlig svindlare som Knut Hamsun. Många som jag träffat på som vallfärdat till Kailas har blivit skadade för livet mentalt och urartat till excentriska girigbukar. Kailas genomskådar varje människa grymmare än vad någon människa kan göra och låter sina besökare veta det: de blir medvetna om att de blivit totalt genomskådade för resten av livet, och om de inte tålde det tillbringar de resten av sina liv med att försöka skyla över detta och blir då bara patetiska dårar.

Jag har alltid avrått dig från att komma till Kailas. Det är dyrt, fel folk profiterar på det vare sig det är Kina eller anordnare av gruppresor, och det är till och med fåfängt. Sista slutligen är det bara ett kallt förbjudande berg, en ödlig liten sjö och en annan mörk sjö till, som det hela handlar om. Shiva, Vishnu, Buddha, Milarepa och all deras helighet och legender är bara som Hollywood-drömmar.

Jag begav mig till Kailas själv för att jag var nyfiken och för att jag ville se vad det egentligen var med det heliga berget. Vi kom fram efter tusen strapatser, eländen och ven i vraktillstånd och orkade nätt och jämnt vandra runt berget. Jag stannade tre dagar vid Manasarovar för att grunna över denna sjö och den andra, Rakkas Tal. Det var vid utforskningen av Rakkas Tal som jag insåg att hela företaget egentligen bara hade varit den renaste fåfänga - ingenting annat.

Jag råder dig fortfarande att stanna hemma och lägga de pengarna på mera behjärtansvärda företag. Du har ju ett bokförlag att starta. Din resa till Himalaya, Garwhal och Nepal i november '95 beskriver du som ditt livs mest idealiska resa, och den kostade bara 7000 kronor. En Kailasresa kostar minst fem gånger så mycket och ger ingenting av Nanda Devi, Annapurna eller Kanjenjunga. Det kan vara en bortkastad förmögenhet. Nöj dig i stället med de betydligt vackrare, säkrare och varmare Nanda Devi, Annapurna och Kanjenjunga.

"Förslag 27.6.1996. Karma hörde plötsligt av sig för första gången på över tre månader och undrade varför vi inte hört av oss. Han hade inte fått något av alla de brev och fax vi sänt honom under denna tid. Anledningen till hans tystnad och obefintlighet hade varit en längre resa till sina hemtrakter i Kham.

Sedan förra mötet har både Svens och Håkans möjligheter att fara till Tibet i år försämrats. Sven, som i april såg fram emot att kunna stanna kvar i Indien efter resan, har sedan dess fått så mycket nytt arbete att hans chanser att ta en så stor ledighet betydligt har reducerats. Håkans ekonomiska möjligheter har samtidigt gått i definitivt och olyckligt baklås, och båda röstar för en uppskjutning av resan till nästa år.

Enligt mitt bedömande talar en övervägande del förnuftsskäl för detta förslag. Det är idag bara fem veckor kvar till avresan, och vi har varken visum eller bekräftade biljetter. Den svagaste länken i smidandet av resans praktiska genomförande förblir dock etappen Kathmandu-Lhasa. Detta var det första problem som dök upp för resan efter sex månaders framgångsrik planering oktober-mars, och problemet är fortfarande olöst. Vi vet ännu inte hur vi ska komma från Kathmandu till Lhasa.

Naturligtvis betyder inte detta att resan är omöjlig att göra i år. Vi kan ännu hinna få i ordning visum och biljetter, och det är inte omöjligt att ta sig från Kathmandu till Lhasa landvägen. Men denna etapp skulle bli resans allra första och svåraste och skulle resestrategiskt vara mycket olyckligt placerad. Vår otur med möjligheten att synkronisera vårt flyg till Kathmandu med ett annat till Lhasa, med absolut sämsta tänkbara tidtabell som käpp i hjulet, var resans första och är alltså dess största stötesten.

Jag förmodar att Tonys största protest mot uppskjutningsförslaget skulle vara att han fyller 50 i år och inte nästa år. Till detta kan jag då genmäla, att jag reste till Tibet '93 bland annat för att fira min 40-årsdag fastän det var två år för sent. Det gick bra det också. Ett tyngre vägande skäl mot uppskjutning skulle då det gamla talesättet vara, att "nästa gång är en skälm". Emellertid kan en uppskjutning även innebära vissa fördelar.

Vår planerade resa är den idealiska Tibetresan, då den inkluderar allt det viktigaste med Tibet - med undantag endast för dess äldsta kloster Samye och den heliga orakelsjön Lhamo Lhatso. Annars täcker den i princip allt. Skolföreningen har enligt hörsägen inställt sin resa i år, varför den säkert är desto mer intresserad av att ordna en resa nästa år. Vi kunde erbjuda vår projekterade Tibetresa för Skolföreningen och föreslå en sammanslagning av våra kloka huvuden och intressen - det kunde kanske då också inkludera en tibetansk operafestival - *Lhamo*. Också Skolföreningen har brukat anlita Karmas utomordentliga pålitlighet och kunskaper. Även "Läs och Res" har inställt sina resor till Kailas under de senaste två åren men bara på grund av bristande deltagarantal. Om vi erbjöd en färdig deltagarlista skulle kanske "Läs och Res", Sveriges bästa organisatör av sådana resor, också ställa upp med exempelvis reducerade priser. Det skulle alltså kunna bli en mycket lovande "treenighetsresa" med triangulärt samarbete.

Detta är mitt förslag, som jag anser att en överväldigande del förnuftsskäl talar för."

Två hoppade alltså av medan tre röstade för att ändå försöka genomföra resan. De två övriga ställde sig varken negativa till att resa i år, om det var möjligt, eller nästa år. Och där stod vi nu vid månadsskiftet juni-juli. Så här såg den detaljerade resplanen ut i mars 1996 innan de första problemen uppstod:

- Avfärd* Stockholm, Arlanda, till Kathmandu via Moskva.
Flyg Kathmandu-Lhasa.
- dag 1 Lhasa med besök i Jokhang (katedralen) och Norbulinka (sommarpalatset).
- 2 Lhasa med besök i Potala och klostret Sera.
- 3 Besök till Drepung, världens största kloster, med intilliggande Nechung och (i mån av tid) Anitsamkhu (Lhasa).
- 4 Tidig start på den långa vägen till de varma källornas Tertrum med besök i klostret Ganden och den svensk-tibetanska skolan i Katsel på vägen.
- 5 Vid Tertrum.
- 6 Till klostret Reting, Tibets nästälsta kloster.
- 7 Till Nam Tso, en av Tibets fyra heliga sjöar och den största.
- 8 Vid Nam Tso.
- 9 Till Tsurpu, säte för Karmapa, med trolig audiens.
- 10 Tillbaka till Lhasa.
- 11 Till Gyantse via Namdrok Tso, den turkosfärgade sjön, en av Tibets fyra heliga sjöar.
- 12 Till Shigatse med besök i Tashilumpo, säte för Panchen Lama.
- 13 Till Sakyapa, huvudort för Sakyapaorden, med ett av Tibets mest intakta kloster.
- 14-18 Den långa vägen till Darchen (vid Manasarovar) längs den norra (säkra) vägen via Sarga, Drongpa och Mayum La.
- 19-21 Parikrama (kringvandring) runt Kailas.
- 22 Vid Manasarovar med vilopaus i Taklakot (Purang).
- 23-25 Till Pago Tso via Mayum La och Drongpa via Chishabangma.
- 26 Till Rombuk Gompa nära Mount Everest.
- 27 Till Mount Everests basläger och tillbaka till Rombuk.
- 28 Till Milarepas grotta och Zhangmu.
- 29 Över gränsen till Nepal och tillbaka till Kathmandu.
- Återresa* Med flyg via Moskva till Sverige.

Mjukstart alltså i Lhasa, inledningsstrapatser norrut (sex nätter i tält), och därefter själva expeditionen (sexton nätter i tält). Högsta passet (Dolma La vid Kailas) är på 5636 meters höjd bara, Mount Everests basläger är på 5150 meters höjd, medan sjöarna Nam Tso och Mapam Tso (Manasarovar) båda är på cirka 4500 meters höjd, alltså 700 meter högre än Titicaca. Man kan inte delta i en sådan här resa om man har besvär med hjärta eller lungor eller anlag för höjdsjuka.

Med reservation för nödvändiga vilopausar.

GSS:s våravslutning

Göteborgs Skrivarsällskaps verksamhet har under våren gått från klarhet till klarhet i takt med att de vandrat från lokaler till lokaler, ungefär som ett kombinerat zigenar- och tattarläger. Något hem lär vi heller inte få, men för tillfället har vi sökt och funnit asyl hos Hagabions bortre lokaler på loftet, där ju även andra kända och okända sällskap gjort sig bemärkta med vilda uppvisningar i balett, träskodans, rockkurser och annat sådant som stört filmförevisningarna eller åtminstone slagit ut pianot i cafeteria under. Våravslutningen gick där av stapeln under sedvanligt stök och glam. Det noterades med tillfredsställelse att det nedröstade och nedtystade vinförslaget vid årsmötet i februari ändå tycks ha slagit igenom i viss mån, då man

nu äntligen kunde dricka både öl och vin så mycket man ville (under bordet) och inte bara burköl. Detta kulturkliv uppåt förhöjde stämningen avsevärt, som dock främst bjöds på av "Kapell Gulasch":s enastående framträdande med dragspel, fiol, gitarr, primadonna och sänger på jiddisch. Därav inspirerades följande skaldakvåde:

Ach du mein Rosa,
Du är en förfärlig lamentosa -
vad kan man annat än flåsa
över en sådan famosa?

Du lieber Karolin,
Vad du är fin!
I din gröna krinolin
bland dessa svin.

Du fatala lilla Klara,
hur kunde du väl fara
till den där uppenbara
bordellmamman Barbara!

Nu sitter hon i klister
som en annan Krister
icke med alla lister
kan få ut sin syster!

Kristina, du lilla fina,
bättre upp än Adolfinas,
tjockare än Kajsa-Stina,
är ändå ingen slyna.

Men priset utav alla tar väl Rut
som så beskäftigt utan prut
alltid löper linan ut
och åtminstone gör slut.

Fortsättning följer i Budapest.

Göteborg 30.6.1996.